

Social Cohesion and Development

Vol 14, No 1 (2019)

Έκθεση έρευνας για το προφίλ των κοινωνικών επιχειρήσεων στο ελληνικό τμήμα της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας - Βουλγαρίας

Αντώνιος Κώστας

doi: [10.12681/scad.25768](https://doi.org/10.12681/scad.25768)

Copyright © 2021, Αντώνιος Κώστας

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Κώστας Α. (2021). Έκθεση έρευνας για το προφίλ των κοινωνικών επιχειρήσεων στο ελληνικό τμήμα της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας - Βουλγαρίας. *Social Cohesion and Development*, 14(1), 65–69. <https://doi.org/10.12681/scad.25768>

Έκθεση έρευνας για το προφίλ των κοινωνικών επιχειρήσεων στο ελληνικό τμήμα της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας - Βουλγαρίας

Αντώνιος Κώστας, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος

Ο βασικός σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας-μελέτης ήταν, μέσω της διεξαγωγής και της εκπόνησης δύο ποσοτικών ερευνών και μίας ποιοτικής έρευνας (όπου παρουσιάζονται περιληπτικά και συνοπτικά οι σκοποί, οι στόχοι, η μέθοδος, το δείγμα, η τεχνική επεξεργασίας δεδομένων, τα κύρια αποτελέσματα και οι βασικές διαπιστώσεις των δύο ποσοτικών ερευνών), να παράσχει μια σύντομη παρουσίαση του προφίλ και των οικοσυστημάτων των κοινωνικών επιχειρήσεων στην ελληνική πλευρά της διασυνοριακής περιοχής του Προγράμματος INTERREG V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020", με στόχο την εκπόνηση ενός υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικού πακέτου κατάρτισης για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, προσαρμοσμένο στα κύρια χαρακτηριστικά και τις προκλήσεις των υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρηματιών και των ομάδων στόχων των εταιρών του προγράμματος (νέοι που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, οι οποίοι αντιμετωπίζουν επαγγελματικά και οικονομικά προβλήματα) στη διασυνοριακή εξεταζόμενη περιοχή.

Η έρευνα-μελέτη εξέταζε τις πρόσφατες εξελίξεις του τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (στο εξής: Κ.Α.Ο) στην Ελλάδα, σε σχέση με τις δημόσιες πολιτικές υποστήριξης που αφορούν στο θεσμικό πλαίσιο και τα μέτρα στήριξης του τομέα κατά την τελευταία δεκαετία. Παράλληλα, η εργασία αυτή επιχείρησε να διερευνήσει το μέγεθος του τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και των κοινωνικών επιχειρήσεων ειδικότερα (στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των κοινωνικών επιχειρήσεων, τον τομέα δραστηριότητάς τους, τον κύκλο εργασιών, τις θέσεις εργασίας που προσφέρουν κ.λπ.) στην ελληνική πλευρά της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας - Βουλγαρίας. Επιπρόσθετα, εξετάστηκαν το προφίλ των εν ενεργεία και των δυνητικών κοινωνικών επιχειρηματιών, τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά, το εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο και οι δεξιότητές τους και, παρουσιάστηκαν, οι κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην ελληνική πλευρά της εξεταζόμενης διασυνοριακής περιοχής, με βάση τις τρεις έρευνες που διενεργήθηκαν το έτος 2018.

Σκοπός της πρώτης ποσοτικής ερευνητικής δραστηριότητας ήταν να διερευνηθεί το προφίλ των υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρήσεων (ομάδα-στόχος) στη συγκεκριμένη διασυνοριακή περιοχή, η οποία πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα-Αυγούστου του 2018 και Ιανουαρίου του 2019. Το τεχνικό εργαλείο της συγκεκριμένης ποσοτικής έρευνας ήταν ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο περιελάμβανε μια σειρά ερωτήσεων που αφορούσαν σε: α) γενικά στοιχεία της κοινωνικής επιχείρησης, όπως ο κλάδος δραστηριοποίησης και η νομική μορφή, β) οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης, όπως ο κύκλος εργασιών, ο αριθμός εργαζομένων κ.λπ., γ) άλλα στοιχεία σχετικά με τις βασικές προσεγγίσεις ανάπτυξης που ακολουθούνται καθώς και στα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζονται. Τα πορίσματα της έρευνας αυτής στόχευαν στην αποτύπωση και χαρτογράφηση της υφιστάμενης κατάστασης των κοινωνικών επιχειρήσεων στην εξεταζόμενη περιοχή, σχετικά με το μέγεθος τους, τη δομή τους και τα κύρια χαρακτηριστικά τους, τις δραστηριότητες τους, τις στρατηγικές ανάπτυξης τους και τα βασικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν.

Τα αποτελέσματα της ποσοτικής αυτής έρευνας προέκυψαν από τη συμπλήρωση 52 ανώνυμων διαδικτυακών ερωτηματολογίων από υφιστάμενους κοινωνικούς επιχειρηματίες. Το διαδικτυακό

ερωτηματολόγιο ήταν συμβατό με τις απαιτήσεις του GDPR (προστασία προσωπικών δεδομένων) και προωθήθηκε στην ομάδα στόχου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ιστοσελίδων και μέσω κοινωνικής δικτύωσης. Από τους 205 φορείς Κ.Α.Ο. στο ελληνικό τμήμα της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας - Βουλγαρίας (σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Γενικού Μητρώου Φορέων Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας του Υπουργείου Εργασίας στις 16/01/2019), οι 52 ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο, δηλαδή δείγμα πάνω από το 25% του συνόλου των φορέων Κ.Α.Ο., ποσοστό ικανό να οδηγήσει σε αξιόπιστα αποτελέσματα.

Στη συγκεκριμένη ποσοτική έρευνα λήφθηκαν υπόψη όλες εκείνες οι προϋποθέσεις για την ομαλή διεξαγωγή της και την επεξεργασία των αποτελεσμάτων της. Τα υποκείμενα της, δηλαδή το δείγμα, ήταν υφιστάμενοι κοινωνικοί επιχειρηματίες (ομάδα-στόχος) όλων των νομικών μορφών της Κ.Α.Ο., οι οποίοι δραστηριοποιούνταν στο ελληνικό τμήμα της εξεταζόμενης διασυνοριακής περιοχής. Το ερευνητικό εργαλείο (μέσο συλλογής δεδομένων) ήταν ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο σε διαδικτυακή μορφή docs.google.com και ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης του ήταν 8-10 λεπτά. Οι τέσσερις (4) θεματικές ενότητες (Βασικές ερωτήσεις) του ερωτηματολογίου, από τις οποίες προέκυψαν σημαντικά δεδομένα και αποτελέσματα, αφορούσαν: α) στην αποτύπωση του προφίλ των ερωτώμενων κοινωνικών επιχειρηματιών σε σχέση με το πεδίο δραστηριότητάς τους και το μορφωτικό τους επίπεδο, β) στην εξέταση του μεγέθους των κοινωνικών επιχειρήσεων μέσω οικονομικών στοιχείων (κύκλος εργασιών, οικονομικά αποτελέσματα, αριθμός εργαζομένων-εθελοντών κ.λπ.), γ) στη διερεύνηση των στρατηγικών ανάπτυξης και επέκτασης των εξεταζόμενων κοινωνικών επιχειρήσεων (εάν υπάρχουν), δ) στην περιγραφή των βασικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι συγκεκριμένες κοινωνικές επιχειρήσεις για τη λειτουργία τους και την περαιτέρω ανάπτυξη τους.

Τέλος, κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2019, τα αποτελέσματα της ανωτέρω ποσοτικής έρευνας έγιναν αντικείμενο μελέτης, επεξεργασίας, ανάλυσης, ερμηνείας και σχολιασμού και, σε συνδυασμό με δευτερογενή στοιχεία (επίσημες εκθέσεις του Υπουργείου Εργασίας, του Γενικού Μητρώου Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, επίσημες μελέτες φορέων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο κ.α.), χρησιμοποιήθηκαν για τη χαρτογράφηση των υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρήσεων στο ελληνικό τμήμα της εξεταζόμενης διασυνοριακής περιοχής, ώστε να προκύψουν βασικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις.

Σκοπός της δεύτερης ποσοτικής ερευνητικής δραστηριότητας ήταν η εξέταση των δυναμικών κοινωνικών επιχειρηματιών (ομάδα-στόχος) στη συγκεκριμένη διασυνοριακή περιοχή, υλοποιούμενη κατά το διάστημα μεταξύ Αυγούστου του 2018 και Ιανουαρίου του 2019. Ειδικότερος στόχος της ποσοτικής αυτής έρευνας ήταν να διερευνηθούν, να εξεταστούν, να ερμηνευτούν και να αποτυπωθούν: α) η εξοικείωση των δυναμικών κοινωνικών επιχειρηματιών με τους όρους «κοινωνική οικονομία» και «κοινωνική επιχειρηματικότητα», β) οι γνώμες και οι απόψεις τους όσον αφορά στην εκπαίδευση και την απόκτηση γνώσεων σε συγκεκριμένους τομείς που σχετίζονται με το «κοινωνικό επιχειρείν» και γ) οι προτιμήσεις τους σχετικά με το περιεχόμενο ενός εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Τα πορίσματα της ποσοτικής αυτής έρευνας επρόκειτο να συμβάλλουν στην κατανόηση των αναγκών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των ατόμων που ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της Κ.Α.Ο., να αναδείξουν τις ανάγκες τους σε επίπεδο εκπαιδευτικού περιεχομένου καθώς και να υποστηρίξουν δράσεις ενημέρωσης, πληροφόρησης, εκπαίδευσης, κατάρτισης και συμβουλευτικής για την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Τα αποτελέσματα της δεύτερης ποσοτικής αυτής έρευνας προέκυψαν από τη συμπλήρωση 126 ανώνυμων διαδικτυακών ερωτηματολογίων από δυναμικούς κοινωνικούς επιχειρηματίες. Το

διαδικτυακό ερωτηματολόγιο ήταν συμβατό με τις απαιτήσεις του GDPR (Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων) και προωθήθηκε στους ερωτώμενους της ομάδας στόχου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ιστοσελίδων και μέσω κοινωνικής δικτύωσης.

Στη δεύτερη ποσοτική έρευνα αντίστοιχα λήφθηκαν υπόψη όλες εκείνες οι προϋποθέσεις για την ομαλή διεξαγωγή της και την επεξεργασία των αποτελεσμάτων της. Τα υποκείμενα της ποσοτικής έρευνας, δηλαδή το δείγμα, ήταν άνεργοι, φοιτητές, μισθωτοί και αυτό-απασχολούμενοι (ομάδα-στόχος) όλων των ηλικιακών κατηγοριών, οι οποίοι διαμένουν στο ελληνικό τμήμα της εξεταζόμενης διασυνοριακής περιοχής. Το ερευνητικό εργαλείο (μέσο συλλογής δεδομένων) ήταν ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο σε διαδικτυακή μορφή docs.google.com και ο εκτιμώμενος χρόνος συμπλήρωσης του ήταν 8-10 λεπτά. Οι τρεις (3) θεματικές ενότητες (βασικές ερωτήσεις) του ερωτηματολογίου, από τις οποίες προέκυψαν τα δεδομένα και τα αποτελέσματα, αφορούσαν: α) στην αποτύπωση του προφίλ των ερωτώμενων δυνητικών κοινωνικών επιχειρηματιών σε σχέση με το προτεινόμενο πεδίο δραστηριότητάς τους και σε σχέση με το μορφωτικό τους επίπεδο, β) στην εξέταση της εξοικείωσής τους με τους όρους της «κοινωνικής οικονομίας» και της «κοινωνικής επιχειρηματικότητας» και γ) στη διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών τους για ένα εξειδικευμένο πρόγραμμα σπουδών για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Τέλος, τα αποτελέσματα αυτά κατέστησαν αντικείμενο μελέτης, επεξεργασίας, ανάλυσης, ερμηνείας και σχολιασμού κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2019, ώστε σε δεύτερη φάση να προκύψουν βασικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις.

Σύμφωνα με τις παραπάνω δύο ποσοτικές έρευνες, που διενεργήθηκαν στο δείγμα υφιστάμενων και δυνητικών κοινωνικών επιχειρηματιών στην ελληνική πλευρά της διασυνοριακής περιοχής του Προγράμματος INTERREG V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020" και αναφορικά με τη συγκεκριμένη έρευνα-μελέτη, παρουσιάζονται συνοπτικά τα ακόλουθα αποτελέσματα και διαπιστώσεις.

Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες στην έρευνα (υφιστάμενοι κοινωνικοί επιχειρηματίες) υποστήριξαν ότι οι φορείς Κ.Α.Ο. στους οποίους μετέχουν δραστηριοποιούνται στον τομέα των τροφίμων και της διατροφής, για να ακολουθήσουν οι τομείς του τουρισμού / αναψυχής, της μεταποίησης και της εκπαίδευσης κατάρτισης. Σημαντική είναι επίσης και η παρουσία του πρωτογενούς τομέα και του τομέα της ανακύκλωσης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Κύριο χαρακτηριστικό των συμμετεχόντων στην έρευνα (υφιστάμενοι κοινωνικοί επιχειρηματίες) είναι, το ότι το μορφωτικό επίπεδο των μελών αλλά και των εργαζομένων των φορέων Κ.Α.Ο. είναι αρκετά υψηλό. Στην πλειοψηφία τους, όχι μόνο έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά έχουν αποκτήσει μεταπτυχιακό ή/και διδακτορικό τίτλο.

Σύμφωνα με τους ερωτώμενους υφιστάμενους κοινωνικούς επιχειρηματίες, οι περισσότεροι φορείς Κ.Α.Ο. στους οποίους μετέχουν ανήκουν στην κατηγορία των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.) και έχουν ως σκοπούς και βασικές δραστηριότητες, με βαθμό προτεραιότητας, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, την αντιμετώπιση του οικονομικού αποκλεισμού των μελών τους και της τοπικής κοινωνίας, την προώθηση της εκπαίδευσης και την ενδυνάμωση / αναβάθμιση του ρόλου των γυναικών. Αντίθετα, μικρότερη δραστηριότητα εμφανίζουν οι φορείς Κ.Α.Ο. (όπου μετέχουν οι ερωτώμενοι) που εμπλέκονται στον τομέα της βελτίωσης της υγείας και άλλων κοινωνικών αγαθών.

Όσον αφορά στο οικονομικό προφίλ των φορέων Κ.Α.Ο. που μετέχουν οι ερωτώμενοι, στην πλειοψηφία τους δεν εμφανίζουν σημαντικά κέρδη ή σημαντικές ζημιές και ο κύκλος εργασιών τους είναι σχετικά μικρός. Είναι μάλιστα αρκετά μικρός, ώστε με δυσκολία να παράγει νέες θέσεις εργασίας. Για το λόγο αυτό, σύμφωνα πάντα με τους ερωτώμενους, παρατηρείται ότι όσοι φορείς μπορούν να ανταπεξέλθουν, ώστε να καλύψουν μισθολογικά κόστη και να απασχολούν προσωπικό, το

κάνουν με το καθεστώς της μερικής απασχόλησης. Ορισμένοι φορείς μάλιστα συμπεριλαμβάνουν στη δράση τους και εθελοντές, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τον κοινωνικό τους σκοπό.

Οι περισσότεροι φορείς Κ.Αλ.Ο. των συμμετεχόντων υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρηματιών στην έρευνα συνδέουν την κοινωνική οικονομία με την κοινωνική επιχειρηματικότητα και αποσκοπούν τόσο στην επίτευξη του κοινωνικού όσο και του οικονομικού τους σκοπού. Τα έσοδα τους προέρχονται κυρίως από συναλλαγές με ιδιώτες και λιγότερο από συναλλαγές με δημόσιους φορείς. Οι βασικότερες πηγές χρηματοδότησης είναι τα ίδια κεφάλαια και οι εισφορές των μελών, ορισμένοι φορείς έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση από εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα, ενώ η χρηματοδότηση τους από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι ελάχιστη.

Σύμφωνα με τους ερωτώμενους υφιστάμενους κοινωνικούς επιχειρηματίες, στην πλειονότητα των φορέων Κ.Αλ.Ο. που μετέχουν, βασικότερη στρατηγική ανάπτυξης τους θεωρείται η ανάπτυξη νέων προϊόντων ή υπηρεσιών και η προσέλκυση νέων πελατών. Ακολουθεί η αύξηση πωλήσεων με υφιστάμενους πελάτες.

Όσον αφορά στην αξιολόγηση των ικανοτήτων των φορέων Κ.Αλ.Ο. για την περαιτέρω ανάπτυξη τους, με βάση τις γνώμες των ερωτώμενων, οι περισσότεροι φορείς υστερούν στην ανάπτυξη και υλοποίηση επιχειρηματικού σχεδιασμού και στρατηγικής, στην ανάπτυξη και εισαγωγή νέων προϊόντων ή υπηρεσιών και στην αποτελεσματική χρήση διαθέσιμης τεχνολογίας. Συνεπώς υποστηρίζουν ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και υποστήριξη στους παραπάνω τομείς.

Αναφορικά με τα εμπόδια ανάπτυξης του τομέα της Κ.Αλ.Ο., οι συμμετέχοντες υφιστάμενοι κοινωνικοί επιχειρηματίες τόνισαν ότι τα μεγαλύτερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν είναι η απόκτηση εξωτερικής χρηματοδότησης, η υψηλή φορολογία και η διατήρηση ταμειακών ροών (ρευστότητα). Τα τρία αυτά εμπόδια είναι άμεσα συνδεδεμένα μεταξύ τους και αντικατοπτρίζουν και τη δύσκολη οικονομική συγκυρία μέσα στην οποία προσπαθεί να αναπτυχθεί ο τομέας της Κ.Αλ.Ο. στην Ελλάδα.

Οι συμμετέχοντες δυνητικοί κοινωνικοί επιχειρηματίες είναι αρκετά εξοικειωμένοι με τους όρους της «κοινωνικής οικονομίας» και της «κοινωνικής επιχειρηματικότητας». Πιο συγκεκριμένα, οι ερωτώμενοι υποστηρίζουν τη σπουδαιότητα της εκπαίδευσης, δίνοντας προτεραιότητα στην κατάρτιση που σχετίζεται με όλες τις ακόλουθες θεματικές ενότητες: α) Εισαγωγή στην κοινωνική επιχειρηματικότητα, β) Επιχειρηματική εκκίνηση κοινωνικής επιχείρησης και γ) Ανάπτυξη κοινωνικής επιχείρησης. Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι η θεματική «Βασικές αρχές κοινωνικής επιχειρηματικότητας» συγκέντρωσε τον υψηλότερο βαθμό σπουδαιότητας, η θεματική «Εντοπισμός κοινωνικών αναγκών και επιχειρηματικής ευκαιρίας» και ο «Ποιοτικός έλεγχος» καταλαμβάνουν τη δεύτερη θέση, ενώ η θεματικές ενότητες «Έρευνα αγοράς» και «Εργασιακές σχέσεις» καταλαμβάνουν την τρίτη θέση.

Παράλληλα, οι υφιστάμενοι κοινωνικοί επιχειρηματίες προτιμούν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα κοινωνικής επιχειρηματικότητας το οποίο να περιλαμβάνει θεματικές ενότητες που σχετίζονται με τις βασικές αρχές και το θεσμικό πλαίσιο της κοινωνικής επιχειρηματικότητας αλλά και με τις θεματικές της ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρηματικών μοντέλων, μέτρησης κοινωνικού αντίκτυπου, βασικών αρχών διοίκησης και δικτύωσης.

Αναφορικά με τις δεξιότητες που θεωρούν απαραίτητες οι συμμετέχοντες στην έρευνα για την ανάπτυξη ενός κοινωνικού επιχειρηματία, προηγείται η διάγνωση κοινωνικών αναγκών και ακολουθούν η προετοιμασία επιχειρηματικού σχεδίου, η αποτελεσματική στελέχωση και η ηγεσία. Τέλος, σε σχέση με τα βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου σκέψης, η κοινωνική ευαισθητοποίηση, το όραμα και η καινοτομία είναι στο υψηλότερο σημείο της λίστας των προτιμήσεων και ακολουθούν η δημιουργικότητα και το επιχειρηματικό πνεύμα.

Όσον αφορά στον τρόπο εκπαίδευσης, σύμφωνα με τους ερωτώμενους, διαπιστώθηκε η προτίμηση σε κλασικές μεθόδους για θεωρητικές ενότητες, όπως οι βασικές αρχές κοινωνικής επιχειρηματικότητας, το θεσμικό πλαίσιο, τα χρηματοοικονομικά, η ηγεσία και οι πωλήσεις, ενώ για πρακτικές ενότητες διαπιστώθηκε η προτίμηση σε πιο σύγχρονες και δυναμικές τεχνικές, όπως η έρευνα αγοράς και η μέτρηση κοινωνικού αντίκτυπου, οι μελέτες περίπτωσης και η βιωματική μάθηση.

Ειδικότερα, οι ερωτώμενοι υποστήριξαν ότι οι σύγχρονες τεχνικές εκπαίδευσης αποτελούν προτεραιότητα για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων, γενικότερα δε του τρόπου σκέψης ενός κοινωνικού επιχειρηματία. Άλλωστε, μέσω παραδειγμάτων (όπως οι μελέτες περίπτωσης, οι προσομοιώσεις επιχειρήσεων και οι παρουσιάσεις) επιτυγχάνεται καλύτερη κατανόηση και σωστή αντίληψη, ενώ μέσα από τις τεχνικές των ανοιχτών συζητήσεων και βιωματικών ασκήσεων, καλλιεργείται επιτυχώς η ανάπτυξη αναγκαίων δεξιοτήτων.

Επομένως, είναι εμφανές η προτίμηση στην ανάπτυξη του κοινωνικού προφίλ του κοινωνικού επιχειρηματία μέσω παραδοσιακών μορφών εκπαίδευσης, ενώ γίνεται αποδεκτή η υπέρηση αλλά και η αναγκαιότητα για την ανάπτυξη του επιχειρηματικού προφίλ και δεξιοτήτων για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας της κοινωνικής επιχείρησης.

Η λήψη απόφασης για τη συμμετοχή στη δημιουργία και ανάπτυξη ενός φορέα Κ.Α.Ο. είναι απόφαση ζωής και συνδέεται με ανάλογες αξίες κοινωνικής προσφοράς. Από τη συνολική ανάλυση των δύο ποσοτικών ερευνών, οι οποίες, μεταξύ άλλων, αποτιμούν την υφιστάμενη κατάσταση ανάπτυξης και προόδου των φορέων Κ.Α.Ο. αλλά και τις ανάγκες και προτιμήσεις των υφιστάμενων και των εν δυνάμει κοινωνικών επιχειρηματιών, προκύπτει η αναγκαιότητα καλύτερης προετοιμασίας τους και ανάπτυξης ατομικών και συλλογικών ικανοτήτων, με την αξιοποίηση σύγχρονων προγραμμάτων κατάρτισης, που θα τους επιτρέπουν να τολμούν τη σύσταση, την ανάπτυξη και την εξέλιξη ενός φορέα Κ.Α.Ο. που θα μπορεί να επιτυγχάνει βιώσιμες δράσεις με κοινωνικό αντίκτυπο.

Η έρευνα με τίτλο «Έκθεση για το προφίλ των Κοινωνικών Επιχειρήσεων στο ελληνικό τμήμα της Διασυννοριακής Περιοχής», πραγματοποιήθηκε και εκπονήθηκε από τους ερευνητές Αντώνιο Κώστα, Γεωργία Καραβαγγέλη και Ιωάννη Τσουκαλίδη στο πλαίσιο του Έργου "Support of Social Enterprises Development and Enhancement of Employment / SoSEDEE" του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας INTERREG V-A "Greece - Bulgaria 2014-2020". Συμπράτοντες εταίροι του έργου είναι ο Δήμος Gotse Delchev, (Βουλγαρία) που είναι ο επικεφαλής εταίρος, το ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης μέσω του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων (νυν Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος) και τα Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδος.